

UDK: 811.111'42

Mukaddas QODIROVA,
Termiz davlat pedagogika instituti dotsenti, PhD
E-mail: qmuqaddas@mail.ru
Orcid: <https://orcid.org/0009-0001-3445-1403>

DSc, dotsent T. Quchqarov taqrizi asosida

THE ROLE OF PRAGMATIC CONVENTIONALITY IN THE REGULATION OF ENGLISH BUSINESS DISCOURSE

Annotation

This article examines the role of pragmatic conventionality in regulating English business discourse and highlights its importance in ensuring effective communication in a business environment. Also, in the article, it is scientifically based that pragmatic conventionality means a standardized language practice formed on the basis of social norms and assumptions. They are essential for maintaining professionalism, accuracy and mutual understanding in business interactions. The analysis shows the influence of these conventions on various aspects of communication, including formal greetings, email formats, and industry terminology. Drawing on theories of linguistics and philosophy, the research emphasizes the importance of sociocultural competence and adherence to legal and ethical standards in global business communications. By learning historical context and contemporary applications, this article demonstrates how pragmatic conventions facilitate effective interaction and compliance, and ultimately contribute to the success of business operations.

Key words: business communication, conventional communication, pragmatic conventionality, norms and rules, ensuring speech accuracy, maintaining professionalism.

INGLIZ BIZNES DISKURSINI TARTIBGA SOLISHDA PRAGMATIK KONVENTSIYALLIKNING ROLI

Annotatsiya

Ushbu maqola ingliz biznes diskursini tartibga solishda pragmatik konventsiyallikning rolini o'rganadi va uning biznes muhitida samarali muloqotni ta'minlashdagi ahamiyatini ta'kidlaydi. Shuningdek, maqolada pragmatik konventsiyallik ijtimoiy me'yorlar va taxminlar asosida shakllantirilgan standartlashtirilgan til amaliyotini anglatishi ilmiy asoslangan. Ular biznesdagi o'zaro munosabatlarda professionallik, aniqlik va o'zaro tushunishni saqlash uchun juda muhimdir. Tahlil ushbu konventsiyalarning muloqotning turli jihatlari, jumladan, rasmiy tabriklar, elektron pochta formatlari va sohaga oid terminologiyaga ta'sirini ko'rsatadi. Tilshunoslik va falsafa nazariyalariga tayangan holda, tadqiqot ijtimoiy-madaniy kompetentsiya va global biznes muloqotlarida huquqiy va axloqiy standartlarga rioya qilish muhimligini ta'kidlaydi. Tarixiy kontekstni va zamonaviy ilovalarni o'rganib, ushbu maqola pragmatik konventsiyalar qanday qilib samarali o'zaro ta'sir va muvofiqlikni osonlashtirishini va natijada biznes operatsiyalarining muvaffaqiyatiga hissa qo'shishini namoyish etadi.

Kalit so'zlar: biznes muloqot, konventsiyal muloqot, pragmatik konventsiyallik, me'yorlar va qoidalar, nutqiy aniqlikni ta'minlash, professionallikni saqlash.

РОЛЬ ПРАГМАТИЧЕСКОЙ КОНВЕНЦИОНАЛЬНОСТИ В РЕГУЛИРОВАНИИ АНГЛИЙСКОГО БИЗНЕС-ДИСКУРСА

Аннотация

В этой статье исследуется роль прагматической условности в регулировании английского делового дискурса и подчеркивается ее важность для обеспечения эффективного общения в деловой среде. Также в статье научно обосновано, что прагматическая условность относится к стандартизированной языковой практике, сформулированной на основе социальных норм и ожиданий. Они необходимы для поддержания профессионализма, ясности и взаимопонимания в деловых отношениях. Анализ показывает влияние этих соглашений на различные аспекты общения, включая формальные приветствия, форматы электронной почты и отраслевую терминологию. Опираясь на теории лингвистики и философии, исследование подчеркивает важность социокультурной компетентности и соблюдения правовых и этических стандартов в глобальном деловом общении. Исследуя исторический контекст и современные приложения, эта статья демонстрирует, как прагматические соглашения способствуют эффективному взаимодействию и соблюдению нормативных требований и, следовательно, способствуют успеху бизнес-операций.

Ключевые слова: деловое общение, конвенциональное общение, прагматическая условность, нормы и правила, обеспечение точности речи, сохранение профессионализма.

Kirish. Biznes muloqotlari sohasida tildan samarali foydalanish muvaffaqiyatli o'zaro munosabatlar va bitimlar uchun juda muhimdir. Pragmatik konventsiyallik tilning muayyan kontekstlarida, ijtimoiy me'yorlar va taxminlarga rioya qilgan holda qo'llanilishining standartlashtirilgan usullarini anglatadi. Ingliz biznes diskursi an'anaviy ravishda eng tartibga solinadigan diskursiv turlardan biridir. Biznes muloqotlarini standartlashtirish va konventsiyalligi biznes muloqotlarini boshqarishni ta'minlaydi.

M.V. Koltunova konventsiyallikni turli nutq darajalarida muloqot qiluvchilarining o'zaro ta'sirini tartibga soluvchi pragmatik konventsiyalar tizimi sifatida belgilaydi, pragmatik konventsiyalar esa janr stsenariylarining odatiy modellarida, nutqiy o'zaro ta'sirning status-rol modellarida aks ettirilgan muloqotni tashkil etuvchi asosiy "me'yorlar va qoidalar" sifatida tushuniladi [1].

Ingliz biznes diskursida bu konventsiyalar aniqlik, professionallik va o'zaro tushunishni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Biznes sozlamalarida bu ko'pincha rasmiy tabriklar, elektron pochta xabarlari va hisobotlar uchun tuzilgan formatlar va sanoatda tushuniladigan maxsus terminlarni o'z ichiga oladi. Bu esa, til orqali ijtimoiy o'zaro ta'sirini amalga oshirish qobiliyatining o'zi ushbu me'yor va qoidalarni bilish bilan bog'liqligini anglatadi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Ilm-fanda "konventsiyal muloqot" muammosi bilan bir qancha turli bilim sohasiga mansub mutaxassislar shug'ullanishgan, jumladan, faylasuflardan: A.L. Blinov, M. Dammit, D. Devidson, V.A. Lebedev va b.; tilshunoslardan: J. Ostin, J. Searl, P. Strouson, M.V. Koltunova, D. Lyuis, S.S. Ryabkov va b. Umumiy ilmiy nuqtai nazardan "konventsiya" atamasi deviant xulq-atvorni rad

etish orqali umumetirof etilgan qoidalar, me'yorlar, urf-odatlar va xulq-atvorni tashqi tartibga solishni bildirish uchun ishlatiladi [6].

Tilning konvetsiyallik mohiyati haqidagi masalalarning rivojlanishi Aristotel davriga borib taqaladi, u nomlar narsalarning tabiatidan kelib chiqmagani uchun til qandaydir kelishuv yoki shartnomalar natijasidir, deb hisoblagan. Keyinchalik, bu g'oyani F. de Sossyur davom ettirdi. U tilni ulardan foydalanadigan til jamoasiga "qo'yilgan" ixtiyoriy belgilar tizimi [5] deb ta'rifladi. Konvetsiyalar til tizimining asosi bo'lib, uning barcha darajalariga kirib boradi va nutq faoliyatining barcha jabhalarida amalga oshiriladi.

Ch.V. Morrisning "Belgilar nazariyasining asoslari" (Foundations of the theory of signs) kitobida pragmatikada konvetsiyalar lingvistik va nutq birliklaridan foydalanish qoidalari sifatida tushuniladi, chunki til "foydalanish sintaktik, semantik va pragmatik qoidalar bilan belgilanadigan har qanday shaxslararo ramziy vositalar to'plami" [9] sifatida talqin etiladi.

S.S. Ryabkov esa o'zining «Zamonaviy nemis tilidagi "Vertrag" nutq aktining freym tuzilishi» (Фреймовая структура речевого акта «Vertrag» в современном немецком языке) nomli tadqiqotida nutqiy aktlarga nisbatan "konvetsionallik" tushunchasini keng ma'noda, "tilning konvetsional asosiga tayangan ma'lum bir nutq aktining doimiy mulki" sifatida yoki tor ma'noda, "nutq aktini nutqda shu tarzda dekodlash imkonini

beradigan qat'iy belgilangan kommunikativ qobig'i" deb talqin qiladi [4].

E.N. Malyuga madaniyatlararo biznes muloqoti kontekstida nutq aktlari nazariyasi haqida gapirganda, "agar biznes muloqoti ishtirokchilari turli madaniyatlarga mansub bo'lsa hamda til va madaniyat masalasida teng malakaga ega bo'lsa, nutq aktining muvaffaqiyati ehtimoli juda yuqori bo'ladi ta'kidlaydi va to'laqonli o'zaro ta'sirning muvaffaqiyatsizligini va duch kelinadigan tushunmovchiliklar yuzaga kelish ehtimoli mavjud"ligini xavf ostiga qo'yadi [2] Binobarin, biznes muloqotining samaradorligi to'g'ridan-to'g'ri kommunikantlarning ijtimoiy-madaniy kompetentsiyasiga bog'liq bo'lib, u sheriklarning madaniy qadriyatlarini, ularning xususiyatlarini va biznes munosabatlariga ta'sirini qadrlash va hisobga olish bilimi va qobiliyatini nazarda tutadi [3].

Natijalar va muhokama. Zamonaviy biznes landshaftida samarali muloqot muvaffaqiyat uchun juda muhimdir. Ingliz biznes diskursini tartibga solish tilning biznes sharoitida qanday ishlatilishini tartibga soluvchi yo'riqnomalar, me'yorlar va huquqiy asoslarni o'z ichiga oladi. Ushbu qoidalar aniqlik, professionallik va muvofiqlikni ta'minlaydi, samarali o'zaro aloqalar va operatsiyalarni osonlashtiradi. Biznes diskursini tartibga solish muloqotlar bo'ylab professionallik va izchillikni saqlash uchun muhim ahamiyatga ega. Bu quyidagilarga yordam beradi:

Aniqlikni ta'minlash – aniq ko'rsatmalar tushunmovchiliklarning oldini olishga yordam beradi va xabarlar to'g'ri uzatilishini ta'minlaydi.

Professionallikni saqlash – standartlarga rioya qilish muloqoti rasmiy va xushmuomalali hamda hurmatga loyiq qiladi. Bu biznes munosabatlarini saqlab qolish uchun juda muhimdir.

Huquqiy standartlarga rioya qilish – qoidalar korxonalariga reklama, ma'lumotlarni himoya qilish va boshqalar bilan bog'liq qonunlarga rioya qilishga yordam beradi.

Yuqorida keltirilgan tasnifiy xususiyatlar tahlili borasida to'xtalmoqchimiz:

Biznes muloqoti ko'pincha tasodifiy suhbatlarda unchalik keng tarqalgan bo'lmagan rasmiyatchilik va xushmuomalalik darajasini [8] (professionallikni saqlash) talab qiladi. Bunga unvonlardan (titullar, mas.: Mr., Mrs., Ms., Miss, Master, Sir, Madam, Dr. va h.k.) foydalanish, xushmuomalali so'rovlar (Could you...?, Would you...?, Excuse me, ..., Would you mind... / Do you mind...?, Do you think you could help me with...?, Would you be able to help me with...? va b.) va rasmiy yopilish (Yours truly, Sincerely, Thanks again, Appreciatively, Respectfully, Faithfully, Regards, Best regards va b.) kiradi. "Please" va "thank you" so'zlaridan foydalanish, shuningdek, "Dear Mr. Smith" kabi tegishli salomlar keng tarqalgan misollardir.

Biznes diskursini standartlashtirilgan formatlar asosida shakllantirish: elektron pochta xabarlari, hisobotlar va taqdimotlar

Ichki muloqot siyosati	Kompaniyalarda ko'pincha xodimlarning ichki va tashqi aloqalari bo'yicha aniq ko'rsatmalar mavjud. Bular elektron pochta uchun shablonlar, uchrashuvlar uchun ko'rsatmalar va nozik ma'lumotlarni qayta ishlash protokollarini o'z ichiga olishi mumkin. Bunday siyosatlar izchillikni ta'minlaydi va kompaniyaning brend ovozi saqlab qolishga yordam beradi.
Huquqiy va axloqiy standartlar	Biznes muloqotlari reklama standartlari, iste'molchilar huquqlari va ma'lumotlarni himoya qilish to'g'risidagi qonunlar kabi huquqiy me'yorlarga mos kelishi kerak. Axloqiy mulohazalar ham muloqotning halol va hurmatli bo'lishini ta'minlovchi rol o'ynaydi. Masalan, Evropada ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha umumiy reglament (The General Data Protection Regulation – GDPR) kompaniyalarning shaxsiy ma'lumotlarni qanday ishlatishiga ta'sir qiladi.
Madaniy sezgirlik	Global biznes muhitida muloqotdagi madaniy farqlarni tushunish juda muhimdir. Bunga to'g'ridan-to'g'riqlik, ierarxiya va muzokara uslublari bilan bog'liq turli konvetsiyalardan xabardor bo'lish kiradi. Misol uchun, G'arb madaniyatlarida to'g'ridan-to'g'ri muloqotni qadrlash mumkin bo'lsa-da, Osiyo kontekstlarida ko'proq bilvosita yondashuvlarga ustunlik berish mumkin.

Bundan ko'rinib turibdiki, ingliz tilidagi biznes diskursning pragmatik-diskursiv xususiyatlarini tushunish juda muhim. Kontekstli xabardorlikni qo'llash, xushmuomalalik strategiyalarini qo'llash, o'zaro munosabatlarni boshqarish, ravshanlikni ta'minlash va fikr-mulohazalarni osonlashtirish orqali biznes diskurs ishtirokchilari muloqot sifatini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Oxir oqibat, ushbu xususiyatlarni

odatda aniqlik va professionallikni ta'minlash uchun standartlashtirilgan formatlarga amal qiladi. Misol uchun, elektron pochta xabarlari ko'pincha salomlashish (Good morning/afternoon/evening; Hello/Dear, I hope this email finds you well; Thank you for your time and attention; I am contacting you in regards...; Thank you for getting in touch with... va b.) bilan boshlanadi, so'ngra aniq maqsad qo'yiladi va harakatga chaqirish yoki yakuniy so'z bilan tugaydi.

Sohaga xos jargonlardan foydalanish: sohaga xos terminologiyadan foydalanish tajribani yetkazishga yordam beradi va xabar mo'ljallangan auditoriya tomonidan tushunilishini ta'minlaydi. Masalan, "ROI" (Return on Investment/Investitsiya daromadi) yoki "B2B" (Business to Business/Biznesdan biznesga) kabi atamalar odatda biznes diskursida qo'llaniladi.

Pragmatik konvetsiyalar statik emas; ular kontekst va auditoriyaga qarab farqlanadi. Masalan, ko'p millatli korporatsiyada rasmiyatchilik darajasi (Mas.: –Good morning, Mr. Brown. – Good morning, Miss Nightingale.) va foydalaniladigan til turi boshlang'ich muhitdan sezilarli darajada farq qilishi mumkin.

Biznes diskursini tartibga solish biznes muloqotini qanday olib borish kerakligini belgilaydigan ko'rsatmalar va me'yorlarni anglatadi. Bu kompaniyaning ichki siyosati va kengroq sanoat standartlarini o'z ichiga olishi mumkin. Ularga quyidagilar kiradi:

o'zlashtirish nafaqat individual ish faoliyatini yaxshilaydi, balki tilshunoslikda diskurs borasida yuzaga keladigan muammolarni bartaraf etishga hissa qo'shadi.

Xulosa. Pragmatik konvetsiyallik va tartibga solish ingliz biznes diskursining muhim tarkibiy qismidir. Belgilangan konvetsiya va qoidalarga rioya qilgan holda, mutaxassislar o'zlarining muloqotlari samarali, hurmatli va sanoat standartlariga

mos kelishini ta'minlashi mumkin. Shuningdek, ingliz biznes diskursini tartibga solishda pragmatik konventsionallikning roli chuqur o'rganish, tez rivojlanayotgan global biznes muhitida madaniyatlar va kontekstlarda samarali muloqot qilish qobiliyati muvaffaqiyat uchun asosiy mahorat bo'lib qolishiga xizmat qiladi. Kelgusi tadqiqotlarda biznes diskurs va ehtimol, sun'iy

intellekt integratsiyasini izchil tahlil qilish lozim, bu nutqning ma'lum jihatlarini potentsial ravishda avtomatlashtiradi va muloqot shakllari haqida yangi tushunchalarni beradi. Bir so'z bilan aytganda, biznes muhiti rivojlanishda davom etar ekan, muloqot amaliyotlarini samarali tartibga solish va moslashtirish qobiliyati muvaffaqiyatga erishishning asosiy omili bo'lib qoladi.

ADABIYOTLAR

1. Колтунова М.В. Конвенциональность как основа делового общения [Текст]: дисс. ... доктора филологических наук/ М.В. Колтунова. – М., 2006. – 286 с.
2. Малюга Е.Н. Функциональная прагматика межкультурной деловой коммуникации [Текст]/ Е.Н. Малюга. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2008. – 320 с.
3. Пономаренко В.А. Фразеологические единицы в деловом дискурсе: на материале английского и русского языков [Текст]: Дисс. ... канд. филол. наук/ В.А. Пономаренко. – Краснодар, 2007. – 213 с.
4. Рябков С.С. Фреймовая структура речевого акта «Vertrag» в современном немецком языке [Текст]: Автореферат дисс. ... канд. филол. наук/ С.С. Рябков. – Нижний Новгород, 2008. – 19 с.
5. Соссюр Ф. де Труды по языкознанию [Текст]/ Ф. де Соссюр. - М.: Прогресс, 1977. – 696 с.
6. Социологический энциклопедический словарь: на русском, английском, немецком, французском и чешском языках / Редактор-координатор академик РАН Г.В. Осипов. – М.: НОРМА, 2000. – 488 с.
7. Философский энциклопедический словарь/ Ред.-сост. Е.Ф. Губский и др. – М.: Инфра-М, 1998. – 576 с.
8. Brown P. & Levinson S.C. (1987). Politeness: Some universals in language usage. – Cambridge, UK: Cambridge University Press.
9. Morris Ch.W. Foundations of the theory of signs [Text]. – Chicago, 1938. – 60 p.